

Leninpriset främjar inte en mera rättvis värld

Bo Rothstein

[publicerad i GP 13 april 2013]

Det av Jan Myrdalsällskapet instiftade Leninpriset har orsakat en omfattande debatt. En fråga som ställts är om det från ett vänsterpolitiskt alternativt ”progressivt” perspektiv är bra att ha ett pris för att hylla minnet Vladimir Iljitsj Lenin? Åtminstone bör man kunna acceptera ett sådant pris ansåg Åsa Lindborg nyligen i en artikel på Aftonbladets kultursida (17/3).

Motiveringen är att många andra historiska gestalter som vi anser viktiga för demokratins utveckling såsom t ex Thomas Jefferson, liksom Lenin var långt ifrån perfekta. Den progressiva utvecklingen mot demokrati kräver sina offer resonerar Lindborg och detta bör vi ha överseende med allt enligt talesättet att ”skall man göra omelett, måste man knäcka ägg”. De goda ändamålen får helga de inte fullt så goda medlen lyder resonemanget, ett tänkande som i den politiska filosofin går under namnet utilitarism. Lenins och Jeffersons insatser var viktiga för den progressiva saken och då får man ha överseende med ett och annat. Men resonemanget haltar betänkligt av flera skäl. Låt mig ta ett exempel. Som många andra lärare i statsvetenskap världen över inleder jag min undervisning med att tala om Aristoteles vars tänkande om statskicketens betydelse för samhällens och människornas välfärd är centralt än idag. Men trots Aristoteles enorma betydelse för vårt sett att se på politik så finns det mig veterligen inget statsvetenskapligt pris till hans ära. Skälet är enkelt – Aristoteles försvarade slaveri och kunde inte tänka sig att kvinnor skulle ha med politik att skaffa. När det gäller Lenin så menar Lindborg att problemet med honom kan reduceras till att det ”pratas mycket om Lenin som en maktkåt man, att parollen om jämlikhet bara var en kuliss”. Men det är nog lite värre än så. Här är en typisk dagorder från Lenin år 1918.

”Kamrater! Upproret i de fem kulakdistrikten bör skoningslöst undertryckas

1. Häng (och se till att hängningen sker fullständig öppet och kan ses av folket) inte mindre än hundra kända kulaker

2. Publicera deras namn.

3. Beslagta alla deras säd

4. Utse gisslan Gör det på ett sådant sätt att för hundratals kilometer runt människor kan se, darra, ropa: de stryper och kommer strypa till döds de blodsugande kulakerna”.

Lenin linje var med andra ord att det var helt rätt att godtyckligt avliva helt oskyldiga personer bara de tillhörde en särskild social grupp och att det gynnade ”saken”. Tänkandet om kollektiv skuld var centralt för honom.

Att som stora delar av vänstern acceptera systematiska kränkningar av mänskliga rättigheter för att uppnå övergripande politiska mål har dessutom visat sig vara en fullständig nederlagspolitik. Jag tillhör en generation som närde stora förhoppningar att länder som Cuba, Vietnam, Kina och Zimbabwe efter sina revolutioner skulle demokratiseras och komma att införa demokrati och mänskliga rättigheter. Jag tillhörde dem som ”tittade bort” när frihetshjälten Robert Mugabe 1983 skickade sina elitförband till Matabeleland för att slakta dem som stödde hans politiska motståndare. Frihetskampen krävde sina offer och snart skulle det nog bli bättre. Som den efterföljande historien visar hade vi inte bara fel, vi hade totalt fel. Skälet tycks vara att när personer i politisk maktställning väl har trätt över den gräns som respekt för mänskliga rättigheter sätter, då öppnas fördämningarna för ytterligare förtryck och förföljelser. Blodsmak kallas det. Tvärtemot vad Jan Myrdalsällskapetets ordförande Lasse Diding hävdade var Lenin var därför på inga vis oskyldig till Stalinismens groteska förbrytelser. I sin mycket uppmärksammade Leninbiografi sammanfattar Robert Service detta med följande ord:

”Lenins idéer om våld, diktatur, terror, centralism, hierarki och ledarskap var en integrerad del Stalins tänkande. Dessutom hade Lenin testamenterat ett antal terroristiska hjälpmedel till sin efterträdare: Tjekan, tvångsarbetslägren, enpartistaten, ideologiskt kontrollerade massmedia, det legaliserade administrativa godtycket, förbudet mot fria och allmänna val och förbudet mot oliktankande inom partiet.”

Genom sin utilitarism, att nästan alltid anse att ”målet får helga medlen”, har vänstern gjort det väldigt lätt för sina motståndare. Socialism har kommit att förknippas med Gulag, befrielse med massmord och jämställdhet med SCUM-manifestets manshat. Märk väl att Jan Myrdal inte tagit avstånd från det fruktansvärda folkmordet som de Röda Khmererna är ansvariga för utan anser detta, liksom massvälten och terrorn under Mao, vara ”historiska nödvändigheter”. Men den historiska befrielse från förtrycket som Linderborg och Myrdal tycks skymta vid horisonten tycks aldrig infinna sig, ”äggknäckandet” bara fortsätter och vad vi ser är mera förtryck, förföljelser och misär. Ett pris för att hylla Lenin är därför, försiktigt uttryckt, inte en bra politik för de som önskar en bättre och rättvisare värld.

Bo Rothstein